

April 2020.

Zeeland op koers met sterke verbindingen.

Met deze bijdrage mengt GroenLinks zich graag in het debat over de vraag op welke wijze de economische en sociale vitaliteit van Zeeland kan worden versterkt, actueel geworden door de (voorgenomen) recente beleidswijziging van het kabinetsbeleid. Geen marinierskazerne, maar wat dan wel en [in het verlengde van wat GroenLinks hierover al eerder aangegeven heeft?](#)

GroenLinks is ervan overtuigd dat de effecten van de corona(crisis) zullen doorwerken op de economie en onze manier van samenleven. Natuurlijk is (rijks)overheidssteun daarbij onontbeerlijk, maar die valt niet onder de ruimhartig toegezegde compensatie voor de marinierskazerne.

GroenLinks zet daarvoor vol in op de versnelling van de verduurzaming van de economie. En op de daarbij behorende onderzoeken, ontwikkelingen en innovaties. Omwille van het milieu, de afgesproken (energie)transities en de opvangen van klimaatveranderingen, maar vooral ook omdat juist hier structureel meer werkgelegenheid en opleidingskansen uit voortkomen. Daarnaast biedt zo'n invalshoek kans op een integrale aanpak, die leidt tot een betere balans tussen economie, ecologie en ieders welzijn.

Grote rijksprojecten die hierin zouden passen juichen wij toe. Vooralsnog hebben wij onze suggesties in drie clusters samengevat, waarbij voorop staat dat het totaal aan maatregelen minimaal moet leiden naar (het equivalent van) 1800 gezinnen en de economische impact daarvan. GroenLinks sluit met de hiernavolgende input aan bij aanwezige analyses en beleid. Daarbij vormen o.a. het rapport 'Structuurversterking' van de cie. Balkenende, grote delen uit de (voorgestelde) Regionale Energie Strategie 1.0, notities over Klimaatadaptatie en over slimme mobiliteit, maar ook het natuurbeleid belangrijke onderleggers.

I VERDUURZAMING ECONOMIE EN ENERGIE

De opdracht voor dhr. Wientjes – naast het belang van herstel van het vertrouwen – is opgesplitst in drie onderdelen (daadwerkelijk reeds gemaakte kosten, zoeken naar minimaal gelijkwaardige werkgelegenheid en werken aan het imago). De eerste is een eenvoudige rekensom. GroenLinks zoekt het vooral in de tweede. Voor ons staat vast dat vergroening van de economie (industrie, groot- en kleinbedrijf, maar ook landbouw) en energie structureel voor veel werkgelegenheid kan zorgen.

Werken aan werk in industrie, landbouw en energie.

Dat de Zeeuwse (chemische) industrie een sterk werkpaard in de Zeeuwse economie is behoeft geen betoog. Wij sluiten aan bij pleidooien om zo spoedig mogelijk een waterstof-fabriek in Zuidwest Nederland te realiseren die mogelijkheden schept om te vergroenen.

Deze eerste belangrijke stap naar vergroening zal gevolgd moeten worden door meerdere. Die liggen niet allemaal op de plank. Het proces van ontwikkeling, onderzoek, van demo naar pilot en van pilot naar 'real scale' vraagt om een gemeenschappelijke aanpak tussen overheden en bedrijven en maatschappelijke instellingen, samenwerkende departementen plus een goed samenspel tussen Rijk en Regio.

Wij zien eveneens kansen voor benutting van groene reststromen in de chemie. Zuidwest Nederland positioneert zich als een regio om – zeker in de ontwikkel- en onderzoeksfase – groene grondstoffen te leveren aan de chemie. Niet voor niets is Zeeland de bakermat van de biobased economy. Daarom de volgende concrete voorstellen.

1. Steun (en beleid) om de chemie versneld te laten overschakelen op groene grondstoffen (is bovendien een enorme energiebesparing).

Reststromen worden dan grondstof en krijgen een waarde. SDR (Smart Delta Resources = hergebruik reststromen als nieuwe grondstof binnen een samenwerking van 13 grote bedrijven in Zeeland en Vlaanderen) kan verder uitgewerkt worden. De inzet van plastic afval als grondstof is een evident onderdeel van de vergroening van de chemische industrie en een noodzakelijke voorwaarde om de problematische kanten van het plasticgebruik te beteugelen. De Zeeuwse havens kunnen prima als draaischijf dienen voor deze stromen.

Dit idee kan/moet o.i. echter breder doorgetrokken worden. Zo zal versnelde invoering van de voorgestelde kringlooplandbouw veel kunnen bijdragen aan het verbeteren van de bodemkwaliteit en de biodiversiteit.

2. Voorrang en steun voor de Waterstoffabriek in het Sloegebied, als basis voor elektrificatie van de chemie.

3. Daarnaast bouwen we nieuwe windturbines vanuit Zeeland. En liggen er tal van kansen bij andere vormen van duurzame energieopwekking, ook minder gangbare. Zouden we in Zeeland ook niet inzetten op hergebruik van onderdelen uit deze opwekking? Bijvoorbeeld (nog meer) recycling van windturbinebladen, zonnepanelen ed.

Werken aan duurzaam wonen.

GroenLinks ziet structurele kansen in een versnelde vergroening. Met meer kennis, onderzoek en werk. O.a. omwille van de energietransitie en het opvangen van klimaatveranderingen. Daarin past de versnelling van de verduurzaming van woningen. Iets waar iedereen baat bij heeft. Niet alleen bewoners, maar ook lokale ondernemers.

Allerlei nieuwe technieken van isolatie en verwarming zijn of komen hiervoor ter beschikking. De een past beter dan de ander bij de diverse Zeeuwse locaties.

Warmtepompen verschijnen steeds meer, aquathermie lijkt mogelijk langs de kust en geothermie op Schouwen-Duiveland. Wat de (groene) waterstofmogelijkheden betreft, die

wil GroenLinks vooral inzetten t.b.v. van de industrie. Voor de Zeeuwse bebouwde omgeving dus enkel wanneer er geen andere optie overblijft.

Onderzoek naar de meest efficiënte vorm van verduurzaming alsook de uitvoering van die werkzaamheden zouden wat GroenLinks betreft bekostigd kunnen worden vanuit een substantieel deel van de reeds gemaakte kosten, die sowieso vergoed dienen te worden en snel beschikbaar kan zijn. Op deze manier zou het beter betaalbaar, haalbaar en uitvoerbaar worden voor iedereen. Ons concrete advies luidt daarom:

4. Op korte termijn een duw in de rug ter verduurzaming van woningen: laat Zeeland een proeftuin worden waarbij woningen op de meest betaalbare en efficiënte manier verduurzaamd worden met het behoud van de karakteristieke kenmerken.

Wat ons betreft in samenhang met andere hedendaagse sociaal maatschappelijke uitdagingen. Mensen willen graag lang(er) in hun eigen woning oud worden, ook als daarvoor zorg aan huis nodig is. Tevens werken de effecten van klimaatverandering door op de woningen.

Zeeland zou wat GroenLinks betreft dus voorop kunnen lopen bij een integrale aanpak van energie, klimaat en sociale aspecten in de woonomgeving. De maatschappelijke baten zouden wel eens de meerkosten van deze aanpak verre kunnen overstijgen.

Zeeland is altijd een energieprovincie geweest. De betrokkenheid bij ons voormalige energiebedrijf DELTA was immer groot, en niet voor niets is Zeeuwind de oudste én grootste energiecoöperatie in Nederland. Maar zij staat niet alleen. Kleinere, lokale coöperaties dragen inmiddels eveneens hun steentje bij. Niet voor niets wordt dat nog meer gestimuleerd. Het percentage van woningen met zonnepanelen op het dak is in Zeeland zodoende veel groter dan gemiddeld in Nederland. Wij zien nog steeds meer mogelijkheden in- en voor Zeeland om een bijdrage te leveren aan de vergroening van de energieopwekking in Nederland als we de verbinding met lokale gemeenschappen goed weten te leggen en hen te betrekken bij planvorming én exploitatie.

Echter de kerncentrale is een blok aan het been van Zeeland. Overdracht naar het Rijk geeft Zeeland de mogelijkheid om het eigen bedrijf PZEM om te bouwen naar een bedrijf dat de verduurzaming van de energievoorziening in Zeeland verder kan oppakken. GroenLinks ziet daarnaast graag dat de stopzetting van de kerncentrale z.s.m. gerealiseerd wordt, maar beseft dat voor die optie momenteel (nog) niet voldoende draagvlak (b)lijkt te bestaan.

II KENNIS EN ONDERWIJS

In het verlengde van bovenstaande vergroeningsideeën voor de economie en de energie, is GroenLinks ervan overtuigd dat de aantrekkingskracht van de provincie voor o.a. jongeren vergroot wordt wanneer we investeren in het onderwijs en de verspreiding van de opgedane kennis bij al die innovatieve ontwikkelingen. Zeeland zet al sterk in op food, energy en water. GroenLinks ziet hier extra kansen a.g.v. van de energietransitie en het omgaan met klimaatverandering. Immers Zeeland is altijd een energie- en waterprovincie (geweest).

Onderzoek en Onderwijs met Blauwe energie, energie uit water, zeewier e.a.

Wij staan bijvoorbeeld achter de pleidooien om de ontwikkeling van 'Blue Energy' in Zeeland mogelijk te maken. Dat geldt ook voor getijdenenergie en andere innovatieve vormen van duurzame energiewinning, zeker op of rond het water zoals zoet/zout, energie uit zeewier etc. Dat zijn geen doelen op zichzelf, het levert een bijdrage aan 'Nederland Waterland', en het gaat een exportproduct voor Nederland vormen. Zover is het nog niet. Zeeland zou wat GroenLinks betreft echter DE PROEFTUIN van Nederland moeten worden voor al deze onderzoeken en innovatieve ontwikkelingen rond energie en water. Vlissingen biedt prima locaties om eenmaal geboekte successen te laten uitgroeien naar rendabele producties.

Dat denken en doen past bij onze provincie én bij de Roosevelt University College, Het Joint Research Center (JRC) en de Bèta Academy inclusief alle uitvloeisels daarvan richting HBO/MBO. Vitale onderwijsinstellingen zijn onmisbaar bij een efficiënte transitie. En dat helpt Zeeland aan jonge mensen die hier studeren en tegelijkertijd bijdragen aan het creëren van nieuwe en uitdagende banen.

Het verleden koesteren en werken aan morgen...

Zou het niet mooi zijn naast de studies en onderzoeken bij de UCR, het JRC en de HZ bovenstaande ideeën op een prominente proeflocatie ergens in Zeeland samen te laten vallen? Laten we Zeeland plaatsen in het hart van "Building with nature" en laten zien dat innovatief omgaan met allerlei aspecten van energietransitie en klimaatverandering mogelijk is en leidt tot meer werkgelegenheid en (het uitdragen/delen van) meer kennis. De Deltawerken passen bij het Zeeuwse DNA. Dat geldt zeker ook voor deze nieuwe vormen, die dan opnieuw als het voorbeeld voor heel Nederland (en verder) kunnen werken!

III BEREIKBAARHEID

Voor GroenLinks staat vast dat zowel in het verleden, heden als in de toekomst een goede bereikbaarheid voor iedereen in Zeeland van belang blijft. Ongeacht of je hier nu woont, werkt en/of verblijft. Goede verbindingen zijn daartoe onmisbaar. Over de weg en digitaal. Voor een versnelde vergroening in de mobiliteit pleit GroenLinks voor extra investeringen in transport over water en spoor. Zowel voor personen als goederen. Plus – zoals reeds eerder opgemerkt – via een adequaat netwerk voor infrastructuur. Samen hard werken aan slimme mobiliteit/OV en goede verbindingen op allerlei manieren. Betaalbaar voor iedereen.

We doen hier nog graag een 5^e concrete suggestie in het verlengde van bovenstaande vergroeningsideeën.

5. Waarom zouden we niet onderzoeken om (vernieuwde) vormen van openbaar/collectief vervoer te financieren uit een deel van de baten van windturbines en deel OV bijdrage van het Rijk? Daarbij zijn andere vormen van nieuwe verbindingen denkbaar, gericht op vitalisering van woongemeenschappen. Dan wordt energietransitie geen last, maar komen de lusten nadrukkelijk naar voren waar lokaal iedereen baat bij heeft.

Samenvatting Zeeland op koers met sterke verbindingen (Inbreng GroenLinks compensatie marinierskazerne)

GroenLinks is ervan overtuigd dat de effecten van de coronacrisis zullen doorwerken op de economie en onze manier van samenleven. We pleiten daarom voor een aanpak die leidt tot een betere balans tussen economie, ecologie en ieders welzijn. GroenLinks zet daarvoor vol in op een versnelling van de verduurzaming van economie en energie. En de daarbij behorende onderzoeken, ontwikkelingen en innovaties.

Grote rijksprojecten die passen in deze visie zullen wij toejuichen. Daarnaast geven nog een aantal richtingen aan die moeten leiden tot een structurele versterking die minimaal vergelijkbaar is met de komst van 1800 gezinnen en hun impact. GroenLinks oppert een versnelling van de vergroening via:

- I Verduurzaming industrie, landbouw en energie
- II Kennis en onderwijs
- II Bereikbaarheid

I Versnelde verduurzaming industrie, landbouw en energie

De energietransitie en het omgaan met klimaatveranderingen bieden extra kansen. Voor duurzame vormen van opwekking heeft Zeeland veel in huis. Zon, wind, water, maar ook allerlei minder gangbare vormen bieden kansen op nader onderzoek, ontwikkeling en proeven. Voor het rendabel maken van geboekte successen hierin biedt Vlissingen veel mogelijkheden.

Daarnaast pleit GroenLinks voor een waterstoffabriek in het Sloegebied ter elektrificatie van de (chemische) industrie. Daarvoor is de aanvoer van energie van meer windparken op zee nodig.

Het gebruik van reststromen zoals bij RSD dient veel breder uitgerold te worden., bijvoorbeeld in de landbouw ter verbetering van de bodemstructuur en de biodiversiteit. Hergebruik en recycling (van bv. windmolens, zonnepanelen, plastic). De havens kunnen hierin dienen als draaischijf.

Zeeland is een energieprovincie. Alleen het blok aan ons been, de kerncentrale, zou z.s.m. overgeheveld moeten worden naar het Rijk (of stopgezet).

GroenLinks ziet het versneld verduurzamen van woningen als een mooi voorbeeld van een integrale aanpak rond energie, klimaat en maatschappelijk belang. Met een win win situatie wanneer je op korte termijn isolatie en/of passende nieuwe warmtesystemen mogelijk maakt. Goed voor lokale bedrijven en zo kan iedereen betaalbaar blijven wonen in een aangepaste woning.

II Kennis en onderwijs

Versnelling van onderzoek, ontwikkelingen en innovaties op terreinen rond energie, klimaat, voedsel en water maakt Zeeland voor jongeren aantrekkelijk mits het onderwijs aansluit. Maak Zeeland hierin DE PROEFTUIN van heel Nederland. Niet alleen theoretisch (via o.a. Joint Research Center, UCR HZ), maar ook praktisch via het MBO. Vitale onderwijsinstellingen zijn onmisbaar voor een vitale samenleving. En verhogen de aantrekkingskracht.

III Bereikbaarheid

Goede verbindingen zijn voor Zeeland altijd van cruciaal belang. Over de weg en digitaal. GroenLinks ziet in het kader van versnelde vergroening juist extra kansen via water en spoor. Voor goederen en personen, ook over de provinciegrenzen heen. Slimme mobiliteit dus en goed OV. Wellicht te financieren met een deel van de opbrengsten uit windenergie. Waardoor de lasten van de energietransitie omgezet kunnen worden ter vitalisering van hele woongemeenschappen.

Tot slot: zou het niet mooi zijn wanneer we ergens in Zeeland een locatie vinden waar al deze voorbeelden van vergroening bijeenkomen? Waar iedereen kan zien en ontdekken waartoe wij in staat zijn? Als een soort nieuwe Deltawerken voor heel Nederland en meer.